

ACC. N:R M. 16154: 1-35.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Ellida Ohlsson, Skurup*
Härad: *Vemmenhög* Berättare: " " "
Socken: *Skurups m. fl.* Berättarens yrke: *lantbr. hustru*
Uppteckningsår: *1963* Född år *1889* i *Skurup*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Räfsor och räfsning. s. 1-35.

LuF 120

18/4-63

Svar på frågelista 120

Räpser och Räpsning.

Inledning: Jag är nu 74 år gammal & vill minne skänker sig delvis 76 år tillbaka i tiden & jag minns än bra kvinnorna då, när de kom till gårdarna tidigt på morgnarna för att "sulla upp" & binda för hand den såd man-
nen huggit & som låg på ryggen i skärg, stälde sina med-
kärda räpser i rad intill en vägg medan de bar inne &
fick sig något till tugg kaffe & pipst. Somliga av deras
räpser var enkelt gjorda med endast några enkla hak
& inskränningar för att inte skulle verka tunga & klumpiga
& målade röda, gröna eller blå utom skaftdelen som aldrig
målades ^{brun} chudis. Tisa-rivor som ägarinnan hade fått
i sin ungdom som sin speciella tillhörighet när hon blev
gammal nog att hantera en räpsa. De kunde vara en jäst-
mansgåva, men det var visst inte alltid så. De äldre kom-
mer jag minns & som var särskilt rädda om sina gamla gamla
räpser var gifta gamla Toser i deras räpser förefölls att

filjt dem livet igennem.

Dessa gamla råfen voro utirade med karvritt mar-
kerat med vitt isst i gult eller endast målat på vitt botten
i blått eller blågrön - gult ofta sk bistelvit, man kan nog
sega att de voro dekorerade i samma stil som bistn, ihätte-
trä, klappträ o kaveldon som voro de vanliga fästmansgåvorna
vid 1800-talet mitt. Säkert finns det på Kulturen sådana
råfen i det här man söker genom dekorens färger o uppning
vid jämförelse med säker med säker utspning på en
uppfattning om hur de såg ut här i staden. Den helt minns
jag och är någon råfa från denna tid som hade någon gryn-
na i det inre skaplet där man stoppat in ärtor o. d. som
varit när verktyget var i söder, men sådana säker var
nog mest en lekrock i någon hemmadoflens hand som
inte betrodde använda råfen för sin utkomst utan mera
för nyus skull en vidtyfthet. Verktygen måste ju ha
gjort verktyget vanstarkt i joga lämpat att ta vända tag
med. Gemensamt för alla råforna är detta nog var att de

var bemätade ä i regel försedda med initialer o kanske också årtal i profilering å skaftdelen mellan bygget o huvud å en liten tunn utfyllnad med utskuren bark; vinkeln med debrö, men som sagt nästan skaftet omätat.

Benämning. Här i orten kan man kalla rifsar för riiva hän-riiva = handriiva till skillnad från "hänsta-riiva".

Skaftet = riiva - stagen, huvudet = riiva - hoved, riivmacken = den del där pinnarna = riiva - tenner (ring, fann) var fästa.

Bögen som ger stöd å det hela = riiva - bjölka, böjel = böja. Alla rifsar var väl ämnade till gruntpinnriivor. Jag har aldrig hört att man haft särskilda benämningar för andra än riivriivorna, en sådan benämning som t. ex. "hänsta-riiva" skulle låta orentligt. Just visst hade karlarna någon ställe rifsar på bögen när de rusade upp vid slag-tvishring, men det utskredes inte med, egentlig rifsning var kringsgärd. Man kunde också göra miniringsrifsar å det kunde då bli antingen en glubbriiva eller en "fjäre-gärd-riiva" som man hade med sig när man rusade rina

anfrivantus qvava

Om man väfrade kette det att man riwa eller att man riwaa man kunde väl säga både att man riw o att man riwa smutt dämpa att olika dialekter mötas just här Sjätte säga jag riwa i rev. Om man samlade sådes strängen till påvar = nejer = neker kette det att man ralla opp (o sodan vant).

Om man spidde ut slagsträngen av gräs kette det att man st ita eller spidde men därtill använde man både fjuga o räfsa men bömmfolkien dock ketti räfsan som man nog får ripsa som deres redskap i fjuga för kullarna.

Oggen särskild benämning för dem som utförde arbetet kan jag inte minnas, det var hösta folk o de stötte var sin gärna nysta.

Skapit
Konstruktiva: Gamla ripsor är det slag jag nypa minnet som personlig egendom var i regel lätta: behändiga o de var ofta tillverkade av pil eller sälg, sege, lätta glatta o hållbara träslag. Skapit i dessa ripsor blev efter kort tids användning glatta o läpla i hander som de var polerade.

Skinnas kan vara två, tvärsnittet från eller från vänt väntigt ma-
terial till skaft, längden \approx : 3 alnar = 180 cm. i avsmalnande
upptäta i den runt i glättat men påmärknat profilerad
grannlats utsmykning karaktäristiskt på undersidan något
avrundat på övrigt, lite orangeri bygelus genom gång o med
Kedde en skaft i näcke förmedla genom dubbla trach
i skaftet o motsvarande hål i rips tvärsnitt - näcken så att
skaftändan läg utånga på undersidan o med en träplugg
igenom. Skaft av naturvirket eller tvärsnitt virke hos jag
aldrig varit nämnda än mindre sett till.

Slutna. Om virke hos jag redan nämnt till. Övrigt var
nog bara vänt väntigt, aldrig ved jag vet ik som är både
tungt o stort. Det fick inte vara av träslag som hade benägen-
het att klyvas, det skulle ju vara till med hål: ved den
jimmarna skulle på så sätt stumt ner i rad, därför måste det
ovillkorligen vara trä som inte var som man kan se,
"reg-fläcknes" = pinnar: häst fick inte gå rakt fram. Fläkt
det upp när helen smides eller jimmarna satte in. Men det är att
göra nytt.

Det fanns bland de gamla ripsen jag minns mest sådana med svagt böjt kromad, kruska var det så med alla de viktigaste gamla. Senare kan ju räporna fått raka kromaden. De var nog jämntjocka med avrundade ändar. Allt var jämt i kromaden med träpuggar, både skapt & bygge, synbar. När helt nyare tider till. Plötskroming såväl i räp kromaden ändrar som skapets fästpunkt kan jag visserligen ofta se men då var det kommit till enare djup, och det blivit sprickor eller spår, en reparativ alltså. Raps kromadens längd kan varit sig om 4:50 cm men varierat.

Pinnar: När allt annat var av pil var nog också dessa av pil men för övrigt kan jag inte ange något bestämt träslag men det fick inte vara av trä som lätt bröts av vinden. Inte sk. i bok mer esk, björk & barträ som var robbrent drogde. Längden varierade & kan inte exakt ange över tillheten var ganska olika hos olika tillverkare. Densamma gamla ripsen hade tillfälligt andra glesare med pinnar det minns jag mycket väl. Det berodde nog på tillverkarens

Pinnarna var alltid runda för hand ö med en liten oval
 närmast kurrade som hindrade dem att glida skurna runda
 för öfrigt ä de gamla, ja, kanske var de runda runda, det
 kan man ju inte säga. Det är inte möjligt att trälen i de
 gamla "Pinnas" ränder var något koniska ö boud något
 mer än de nu, men i yngre ränder så att pinnarna vändes
 rätt. Kurrade. Jag minns inte annat än att ränder kurrade
 var plant på utsidan. Man kunde det ha räknat in en
 liten bit ö pinnen för att hindra den från att falla ut ö på med
 en kurrare s. a. s. något uppstående pinnarna in-
 kan man med kniv jämnade av den jäms med kurrade
 liksom man täftar spiken i trästens kover. På gjorde åt-
 minstone min till när kan tillbered uträpa ö kan var
 utläs och är. Dock vill jag inte kalla för ströigt
 att det bland de riktigt gamla ränderna före kommit
 sådana det rippinnarna haft någon tendens till kurrade.
 Det viker mig nämligen minnet det endast skymtar något
 att så varit.

Stålhöds pinner i rufsorna vet jag emellertid absolut att de är alla unasti decennier till, gångarsiffror, mass-tillverkning. Där kan också bögen ses tillsammans med stålhöds sticl och koppluggen med spikar och järn i delen med "vorn" och Turm järn. Dessa till inget jämförelse med äldre tidens redskap men så kan man kalla in till den användning därifrån som föref. Bögen eller kan här tagat ripsknivarna på två sätt, dels med stag och tillhuren i rips på var sida genom ett huggat hål i tvärsnittet och tillspetsat och delvis infällt i skaplet längre upp, mellan 30-35 cm. En på var sida. Det var ett enkelt sätt att göra stodga av verktyget. Det andra som också min för brukade var att man när man byggde yllan tog vara på lämpliga grenar av olika grovlek i böjle den till lämplig bark och band om dem och lät dem torka i den stålmörken. Jag minns att för när han eldade i den stora murade baskinen hade man sådana grenar och vävde dem, de gick då bättre att böja i onskad brytning och forma till även de som var ganska grova s. s. ämnen till tiller och järnbyggar.

Klenare julgrenar s.s. till öron i potatisbergar som flätades
 av jul s.d. kunde ju bojas givna i torhas hopbunden och så-
 lunda ämnar hängde utpå husens väggar och i torha
 sammans över, det var ju på vintern man "stivla" bepa-
 de jularna. Av dessa ämnar blev det också bygglar till hand-
 rifsorna, de tillhörande platta. Det var oansat mycket man
 använde just jul till, rifsor, skarffor, bergar, byggen, till
 takfickning, risgavlar flätades av julis i till de bästa
 lättaste träskorner fast detta var ju inte jul.

Byggen till rifsor hängdes sedan den skivits till platt,
 genom hål: huvudet ingefås mitt emellan dettas
 mitt där skaplet var infällt i huvudet ända o så ge-
 nom ett hål: skaplet som jag redan nämnt o så upp
 vid andre sidan o genom hålet där. Fastes med träslugga
 Endast en sådan bäge föreskom på de gamla rifsor jag
 minns, men de kunde också vara stängda med en rak
 vige på var sida om skaplet. Numera var ju stäthid
 o spik helt ersatt allt detta.

På de rikligt gamla fina ripsorna kunde det förktnas
er ofta i taggar utskuren utspillnad av Tunns trä i småhela
mellan skapt o bage dekorerad med namn blommor o ni-
yon stinga, men sådana ripsor minns jag endast från min
tidigaste barndom som jag nämnt, för jag. Detta var ju
de fina dekorerade ripsor som ägamorna var rädda om i
de förvarn mig med den generation som gick av tiden ut
under 1900-talets första årtionde, handräpsorna fick ju inte
länge någon vidare uppgift att följa sedan liarna blivit
erbjuda av maskiner blev det nya "tråvirket" mer
alla ripsor var målade o det var, som redan nämnts,
från de i åter tillverkade med hållbar oljefärg, blått,
blågrönt, grönt o vitt. Ripsor färgade eller målade men
Tunns ej tecknade färg o påstämpelad "vår" efter
skablen eller med blickar av penseln färgen blått,
grönt o vitt, var sålunda av stöjdare från skogsbygden
"göingar" o marknader. Så över andra handredskap o det
är mig förståeligt att de haft var sin färg o så är det kanske

än idag.

Någon ommälsning av råfsor kommer jag inte till o man kan väl knappast tänka sig att någon höjle en "gringavira" o så fick målat om den för att den skulle se fin o kommodig ut, men personlig så än säga. Det förändret skulle säkert vara susprängt, massproduktionen. Någon riktigt gammal dagsråfa sedan som jag inte beskriver den. Men jag knappast tillverkas sedan 1870-80 talet. Om du riktigt kan det varit om en minne av stad som varit fin. Jag har nog redan nämnt vad jag vet om gamla Tidens "fästna- o Tro avror", någon med infälld spegel har jag dock aldrig hört nämnas, men individuella egenskaper fanns det gott om så otroligt mycket det inte är någon hemmat-fa att sådant infall, interna i skapet var ju en sådan egenhet. Om fästna råfsorna tillverkas av fästmanne själva eller någon annan stöjdpräfa person berodde på omständigheterna o händigheterna o lasten i ena fallet kunde han egenhändigt både tillverka

o måla såväl rifsan som klappträ, ställeträ o pavelden
 m. m. åt sin blivande make även om han endast hade Tälj-
 bänk kniv o yxa att tillgå. I andra full kunde han låta
 andra utföra arbetena, men nog satte kvinnan störst värde
 på de redskap hennes make själv gjort åt henne de
 var ett minne som hon ville bära, bevara o var ödd om,
 men just rifsorna var nog de mest ömtaliga o jag
 inte sett några sådana bevarad i något hem på många år.
Quickslog av rifsor: Det har mig veteligt inte antänns
 mer än en typ av rifsor här i bygden. De kunde vara
 rättare, mjälsare o klumpigare men typer var i
 huvudsak likartad allt vad jag vet. Om det gällde
 att rulla upp säd eller spinda eller ripsa trä hade man
 samma rifsor men varje kvinna hade styvt på sin
 egen rips o ingen var som den o på så sätt blev de
 alla bäst.

När det gällde här rifsor här i bygden blev det lite
 upp och nervändt. När man nämligen börjat med

släpstatser. Dessa var helt av trä ö kunde tillverka
av vilken nägrunda stjädpinnig man som trädet
På Janns det i mitt hem i min tidigaste barndom en
sådan rätta som jag då "res stift" med o den hade
mig funnits där från minnas tid då den var gammal
i stilen på 1890-talet. Jag minns den ganska väl
då det var en mycket enkel inrättning som bestod
av en träbalk med en från mitten mitt uppstående
stake = handtag som på en änden i i jämne med
kanten infällda platta o: 4 cm breda o c: 56 cm långa
pinnar, avståndet mellan dessa banke något
över pinnarnas bredd. Hela redskapet låg i en
2 m Pinnarna ö under iden ritne glatta som polerade
Hur det var med anspänningsanordningen minns
jag dock inte. Det var ju knappast ha varit någon
svårge fast vid redskapet då skulle det ovillkor-
ligen slå överända när körtas drog så det måste ha
varit brokar i redskapets ändar, det var ju nog en fara

för att det skulle rulla på. Med hästen för denna enkla
 inrättning råkade då på 1890-talet, sträcker man att
 ihägnlägga med var den odruglig. Men mig tog den
 rent sådesstäm, sten, tusser och jordboken allt följde med
 som hjälde sig över markytan. När säcken blev full,
 det blev den ganska full, såde för: "Pro - Pygga" och Brante
 stannade och byggade medan jag drog säcken bakåt så
 att det som fanns på den gled av. Då smackade jag på
 hästen och så skulle han och hästen gemensamt lyfta säcken
 över stängerna och släppa ner den på andra sidan, men ofta
 tröt det med samarbetet och då fick jag stå där och bära
 den klumpiga seken. Till Brante blev sinnad, ja kanske
 är det just detta jag allra bäst minns.

Så blev det mins tur att häda till med "kännivan"
 som man då kallade handräspan till skillnad mot
 just "kistivivan" och skaka om stängarna = lyfta upp den
 lätta stängja och samla den in till sky larna = krosna
 det var lösningarna som samlades där i hög.

Ville man kunde man godt jlocha stin den strängarna
leget, den lög att som inte var helt jndfäst.

Denna västra sattes in i logbet, rest uppåt väggen
tog den liten plats i den strid den redan den tjänat
ut i orsak med en ripsa med löga hjul i plats
jämpinnar teles den följ smär.

Den upps nämnda ripsan med jämtuna kom till
mitt hem före sekelskiftet men köptes på auktion
o var långt ifrån ny då. Den hade hjul av trä med
en diameter av c:a 60 cm, bandet delat av trä. De banta
gåmaxlarna fästade i den gamla truda ripsans
gavlar kom ut skora när trästommen började sig
av tyngden vilket gjorde ut allas ripsor av denna
typ kom ut till lustigt utseende med de skovande
hjulerna, lika för alla av denna typ. Avser med dem
jick kallar gå bakfem men det fanns två stäng
för att lögningen.

Här i mitt hem som gift hade man västra av

är annan typ som det säkert endast kan finnas ett
 fåtal av i som inte mera finns någon kvar.

Den var tillverkad vid A. L. Löbeigs bredsättningsma-
 skinfabrik här nära intill i Hush-Böserup i Skåne
 på 1890-talet. Hjulen var samma som till såmaskinen
 är jäm o kunde flyttas från såmaskinen på rifsan
 efter behov. Till utfärdet var de ungefär mitt emellan
 de förstnämnda gamla o de nya på de amerikanska
 rafsorna som då också kom i bruk. De runda pin-
 narna vilade i en platt låda av trä i en rym-
 nik konstruktion som jag inte är kapabel att beskri-
 va, eller även denna rafs så sånade rifs, man fick
 få behållaren o trä o slå upp men den var stabilare
 o hårdare än den frögångare. Båda typerna
 hade kända pinnar o för mig räknas som före-
 gångare till renare tiders rafs med låga hjul
 först utan o renare med automatisk avstämning
 o älskade för väl kända uti Tawa några beskrivning.

Dessa renare med längre pinnar kan ju användas för
 såväl strängläggning av lin som stubbfästning.
 Men beständigt mycket glest kunde man i närm man gna-
 rig nytta även med de äldre typerna men dels som-
 locke de mindre i dels var det tungt att gå bakfäst
 hålla i tyglarna o samtidigt handkraften lyfta upp
 pinnarna om det fanns större mängd samlad.

Tyglarna som var de första som använde trästråpar är omöj-
 ligt att säga jag kan endast säga att redan från 1890-
 talet användes trästråpar av de äldre typerna i de båda
 mindre gårdar där jag varit mitt hem, 7 fcl. i mitt hem-
 doms hem o 14 i mitt hem som gift, renare 20 fcl när
 hemmen slås samman till ett o nu kommer sådana med
 några kjul till användning än i dag o dessa brukningsdetaljer
 alla moderna maskiner till trots fast dock ej så som för.

På här det ju kommer till slipstråpar av nyare konstruk-
 tion men de jämsides dock något om de gamla trästråpar
 jag redovisat nämnet, men de är utbrut byggde för strängläggning

av två. De redskap jag sökt beskriva har alla varit redskap för en kist.

Slutet av denna avdelning måste jag lämna obesvarad då jag inte känner till några specialviktiga redskap för Tangfiskt, fiskeristället i norstikt eller att användas vid sågsädd. Man kan haft i den hänsyn om i dag ibland en ripsliknande insättning att man bara ö draga upp i änden med när man ser i ritte i kiststodgårderna men det är ju inte något allmänt vedstraget därmed utas mera individuellt.

Så märker vi här i mitt rum med en liten kammargjord för såvingsmaskin av två som ej längre är brukbar men har en ställbar vilt i maskinens sadelstund medelst hjul. En vält av två med fridjupningar för fjäders utportiering i antast på hjulaxeln stötte för sadeln & en liten bunge utgjorde behållare för detta, men detta två ju inte två.

Glädde man en sådant ripsliknande insättning som jag nämnde här ovan för kunde man vända den i övre högra sadeln med den i sadeln klappa till med en skovel.

Att man rekade ut gjödsel med en röpa kan jag aldrig
hålla eller sett närmare ut man lät smeden hicka en gam-
mal tjuga i vinkel mot skapet ett användla för att draga
gödslen av vagnen när man körde ut den på fältet. En
söder kan jag ännu i min ågo fast den inte används i tid
jag minns. En sådan gödselverk kan jag sett i esdelningen
för lantbruksutskap å Kulturen i Lund.

Tillverkning: Jag tror knappast att någon på minn är
gott sig tid att njuta tillverka sina röpor men för 40-50 år
redan förekom det att den stöjdämnige gjorde så när han
kände lust därtill å "Tamma om en riva" måste vem som
helst vara kapabel till för "Tamma lösa" blev de söder
röpa var på obekant. Därmed kan äldre hantverkare
ja även yngre som någon tid gått arbetstida gjort det
Jag känner flera folk där så varit. En allskändlig rips-
tillverkade röpor på beställning så även en byggvare-
smickare kan intills vintertid för 30-40 år sedan. I Lundby
bodde en gammal vagnmakare Jönsson, löd omkr 1930

som gjordes utomordentligt välgjorda röfver. De kans pro-
 duktion kan vi i mitt hem ännu något kvar. Glan sålde
 sina röfver omålsde. Glan valde ut sitt hä med stifta
 ryggsannhet hos utens visheshandlare. Helt brist på
 röfveret skulle skaffet vara av bantia lihuse kuvondet av
 bok. Byggen var av annat blyligt hä torkigen jul. chlet
 hä laget övut. Denne mans röfver var mycket efterpågof
 av alla som sette värde på ett betogligt, kändigt, välgjord i
 hållbart vektigt ö kans gjorde röfver både på beställning
 ö förförde dem på Skurups marknad. Jag minns mycket
 väl när kan ö kans hustru de tile strimmarbunden i Gunnar
 tushande förti mitt hem avon strax på 1920 med så många
 röfver de kunde bära i sikhet fick de utöalt i jag nästan
 tror att de fick gå de 3 km ännu en gång den dagen gamla
 om de var. Priset på kans röfver är jag inte absolut säker
 på men tycker mig minns att det var 2,50 mer det steg
 mig under ärens lopp i Taket med materialit.
 Men för man köpa sina röfver av stöjdhandlarna den av

tillverkare från gömga bygderna som dels järdes ihop med
 sina stödelskor i bit o dels såluför dem på den årliga
 strömkoder. Järn i Skymning. Men inte är det sådana
 råpor som för eller försen gjorda, men man kan tulla
 inte några anspråk mer när det gäller en sådan "strömsak"
 som en råpa, för som en sådan betraktar man nu en råpa
 när den inte längre som för en sak som o. a. o. associeras
 med sin ägarinna. Slänger man den nu ifrån sig o räkar
 trampa på den så stumt i det ingen olycka är ihedd med det,
 man skaffar en ny, några träbitar i lite stältrad till stog
 o pinner det är en gömgaråpa o så några färgplåtar här
 från där, vilken skilnad mot för 70 är redan, ja 40 är sedan.
 Individualitet - sekularisering! Nu skenode truckar
 na iväg med mig, förlåt men jag är ändå gammal!
 Nog såg jag på när jag tillbehörde några råpa mer inte
 förstod jag då nderings följden beträffande arbetsfaser
 är väl att jag kan återge dem o så var kan ju ykesriik
 are, över mobilsinckare så kan hade tillgång till alla

de arbetsverktyg som kunde komma ifråga samt frimåga
 att inte använda dem så främman blev det intet arbete, skif-
 tet gick ett och de toppar i uttag som skulle till i med några
 vana mitt fick under delen av skaflet en enkel profil-
 ring som tog bort blumpigkullen i den ovanfrån blev den
 avsmalnande i rundat så att det blev lagom tjockt i
 botten att vila lätt i handen, riktning o sandpapper gjordes
 det stätt i gult. Byggen var jag redan berättat om i be-
 vudet fick en mycket rolig svängning, inte strömer än
 att alla tröets fibrer fanns med hela ingen men elsk
 så att det blev en liten liten skillnad mellan de broade
 trådar för iafspinnarna. Dessa broade kan upp med en
 hvarmannens vana hand en liten anning snett i buvudet var
 jag men är inte absolut säkra därpå. Så papode kan es
 ännu i lagom längd till spinnarna, kunde finnas på
 lagor för lagring, dessa ännu blövs i skivor av lamplig
 tycklek o delades så åter i de bitar som med några säkre
 mitt med taljkniven blev förvandlade till iafspinnar

eller exakt lika med en lifa porchatisk valst närmast
huvudet som hundra de pinner att glida uppåt i så en
liter inslagen iticka braxtra några lätta plog med kom
maner som liksom ritade fast pinner. Så ihass eller
jämnt med råpnacken & till alla rit justerades
pinn längden med några rit i huvudet målades
med oljefärg av den hutor som var tillgänglig för att
freda träet. Så minns jag det efter mellan 50-60 år &
det är liksom minnet skärpts medan jag sökt beskriva
det ungefär på samma sätt som för gjorda råpspinner
blir & delade ämnet, mindre delar gjorda kan och
när det gällde mindre saker som träskoppling när
träbottarna skulle lägga under med lader i s.k. påke-
pinner till blodhornen & fast gjorde när det skulle bli
räcke-pinner att fasta linnerackor med när den skulle
ut på blekan, men dessa pinner skulle ha ett hak i ena
kanten i stället för råpspinner liksidiga valst. Jag
minns än hur oaktat det var att se för i dessa arbets tag.

De som o. a. o. mera fusket i yrbet har nog förfarit i hundra-
sak på samma sätt men nog har deras arbeten blivit
mera olika emellan, lätta "kennelia rivoor" & kloddeda
långa dödansare ti rivoor "kunde man få vära om dem

"Vilket nägotunda kändig skal skulle komma" Tanna om
en riva", när jag gjorde det blev den som mig. Jag har själv
sedon jag gick bort i min ungdom & mer & jag kom att
själva sjöta värt lantbruk några år följt försöka mig på
att Tanna om" när det blev nödvändigt, inte blev det som
när jag gjort det men jinnarna brukade sitta fäst & det
var på hundraaker.

Visst fick man laga särdriga rivoor med mytt hundra
eller mytt skeft, hundraaker var på att ena deler var
vård det ena deler lejda arbetet, man hade en gam-
mal rivoor först följt ett mytt skeft: som att mytt hundra
vilket mycket väl kunde ske, hur förhöle det sig då
med det ursprungliga? Just därför är det inte lätt
att säga hur länge en rivoor höle & föresten beordde det

helt på hur man tog vara på den. När man så gamla
kommer mycket södd om sin försäring kunde de ha den
hela livet ut om den inte förstördes av mask. Fick en
räfsa ligga eller stå ute i alla väder blev den inte gammal
i stället var den värdstost i från sig i framgå de mögn
på den eller på de över den var det inte mycket mera
att säga om den räfsan. Skulle den åter komma användas
behövdes både nya pinnar, bleckplåt & stältråd till hjälpe
En räfsa skulle antingen kängas upp med hander uppåt
eller åtminstone ställas så om det så var inne på bogen
eller ute på marken så den var fullt synlig.

Yrköp: Alla de första mögnerna har jag redan berättat
Man köpte en ny räfsa när man ansåg sig ha behöva
den eller om det var sig så att man fortsatte för
någon man tyckte var särskilt kändig & vilgjord då
kunde man skaffa sig flera av dessa för kommande behöva
så med den varmde Jönssons räfsor här i mitt & mig
också i flera andra hem här i orten. Att man köpte ännu

Till råfsen har jag aldrig blivit något om.

Den gamle vägnarkaren Jansson lämnade, när han hade
ligger av råfsen sidan till landhandeln i byn där kunde
kunde se prov på hans tillverkning i både i gån beställ-
ningar eller vända sig direkt till honom då han bodde
i långt därifrån.

I äldre tider, då många kvinnor samledes till gemensamt
arbete, mest man, även om det något vissi ofta obestäm-
bart som skilde råfsorna från varandra, ja man kunde
t. o. m. ofta infilla sig att det fanns något visst som gjord
att en råfsa i utseendet på något sätt förtedde likhet med
sin ägarinna) ha namn, märke e. d. på sitt bestygg,
mer eller mindre vidlyftigt, iuskmet eller målat i ljus
färg på minnare botten i skapets inre del eller endast
några tafatta skärn gjorda med en bryn som skulle tol-
kas som initialer eller bokstärke. Då var ja ännu de
gramma tisa råfsorna i bruk med utskärningar blommor
manne i åtal, jämsida med de fattigmans råfsor jag nämnde
nu.

Konstur an ripsa: Först får jag säga att det var en mycket stor
 genant om en stor flicka inte fått lära sig att kantera o hålla
 rätt på en ripsa inner kom ut hand andra och arbeta. Det
 gällde både att hålla rätt på ripsan o att komma skifta greppet
 o gå framåt med vilken hand som helst före o inte ripsa
 behånges så också att kasta det man hade på ripsan framåt
 o inte lägga det på sifflerna på sig. Man förtur ripsan med ena
 handen långt ut på skaflet med handflatan vänd
 uppåt o längre ned med andra handen med handryggen
 uppåt o när man vänder om skiftar man hand o förtur
 på samma sätt så kan man som man säger höga hand
 före ut ena o vänster ut andra hållet o ripsar fram o tile-
 baka vid samma sida av fältet.

Det kan varit så många gånger att jag minns att en
 farbror till mig inte ville ha sin tjänsteflicka med
 i den gamla annans ångor att ripsa därifrån att kan
 skändes för att kan inte framitt lösa henne att hålla på
 ripsan utan hon gick baklänges o höll på ripsan som på

ett kockjärn i riskerade och bli tiffad på utskreddad
Det är så länge sedan att man då ullaent kunde kontu-
er isse med Tak- och fennitet.

För hade varit mig att skifta greppet ej endast om rispa-
utan även om tjuga något som visst inte ens alla brukar
lärt sig den dag som i dag är, men detta säger jag inte
som skiftet för det är inte min jämförelse utan den som
visst på generations som var före min.

Men har det ja inte varit rispaungen vid slitterna på sätt
som uppåt landet som dominerat utan mera söderberg-
ningen, men nog har rispa mest varit o. o. o. kvinn-
verktyg och nog skulle man strax värde på den kvinna
som var stark och noggrann vad det gällde att slästa
= sprida grästrängen vid slitter eller att rulla upp
småa secler till hävar i kvinnorna kunde både
rulla och binda om kapp när andan föll på. Min väninna
berättade så att hon kom som ung flicka på 1860-talet
var med vid Lillesjö gård brukade statarbetsmanna

när de blev orädder, låta sitt dåliga humör ta sig uttryck genom kappsubbande, - bindning till loduppsdens pinsjelse för då blev det nämnt uti ett st. Att de så inll alltid gav sig tid att göra arbetet nödvändigt var en annan sak.

Men här man för brukat köpa ängs-skifter om 1/2 fld i Sköbyholms ängar - den första nu förlagda sjön så nog har man ändå varit van vid slätter fast inte som gemensamhetsarbete som man annars tänker sig det. Här fids var en skote sin det. Jag kan nog lättast förklara genom att beskriva hur det gick till ombes. rekultiverat då jag själv deltog i arbetet. För köpte artigen på två auktioner där ett par skifter går på röt för slätter somman i höst. Det var länge regelbundna rekultiverade skifterna i kölet vilka han ha två som låg rida vid rida. Då släpades lian och jag gick till "sjön", som alltså sade, med lian och maträk vid midnatten eller något före då skulle första skörden tas. Dagen därpå kunde vi se jag och han utg det som uti st. 29.

medan jag hade att med räfsa slå sönder = spilde ut
det som luggits dages förut i så färsätta med det ny lugg-
na. När vädet fint hade så det först luggna kunnit torka
så att det gick att lypa. Då hade jag att med räfsan drag
från drag dra samman i bästa mått hölet från skonternas
fäst i så från mitten i två ränder. Ja förte tokt man då
hade på räfsan att bästa mått desto längre gick det att an-
vända den i ju mindre blev det att räfsa ofta. När man
skift sig nödvändigt med räfsan blev det inte mycket an-
nat att använda tjugan till än att lypa den lyp räfsode
ränder i så räfsa rader i räfsa mellan
dem, för använde tjugan i jag räfsan. Västern hade ätit
tio hela dagen i när kvällen kom lassa de i so det rist-
luggna som vi inte kunnit med i vagnen i äkte den
upplite halva milen hem berende på var i ränder man
det äret fört riva skiften i bästa dag äkte man äter det
om man g: kunnit få färdigt i hade iten luss med hem.
Så oss gick man till sig använda räfsa vid stället först

man var släppta i ryg fick man lära sig rippa rent då
det var köpt gjorda För denna goda slätter bruka från hemmet
komde man knappast ha med sig maskiner o för resten
var det mest mindre brukare som då köpte sina slätter
då mer husmansfolk från det nära intill betagna Sku-
rups sjöland som inte själva hade djur skaffade sig en
jämförelsevis god friljans genom att låga sig arbetet
med slätterna för arlagret brände på sin o då arbetade
männa med hie i Tjuga o deras kommit med Tjuga o
ripe. Mot slutet kom dock både slätter maskiner i
bäst rippa in i bilden o jag minns en lantbrukare
som ville till i ånger i låga sig arbetet med maskinen
att den som brukade använda den, mellan 1900-1912.
Ånnera såljes ej några slätter utan ånger användes
eller brukas enskilt till slätter o bete. Inga handripp-
mera i vår moderna tid.

Tjuga för sådant arbete kan ofta ha 3 bilar. Vid 7 ee
Samlad till en efterhållsgräset o vunnande slätterna

som då mest var blodgräs utan sammanhållande stäm
var den trehöriga tjungan till sin fridell då den bättre
höll samman gräset, men också en grep var en fjödra.

En värd ripsa kunde man använda att föda ihop
sädesströer på logen vid tröskning o upprensning när
man tröskade med slaga eller härttröskverk men det
var ju gårdens egna ripsor man använde då i på logen
jag har alltid en eller två ripsor att använda då jag
har inte åttigårinnan till en egen ripsa ville rishera
den till att skjuta ihop något med i maskerna då
tro jag att hon grint under den om hon risherat det.
Endast det ripse man samlat ihop bar man till
skyl eller hyppa med ripsor o med händer som stöd
Lönarpsoring har inte denna orten till som regelbun-
det arbete, tillfälligt använde man der ripsa man inte
ansåg för bra därtill, nägon sedan jag har alltid där
man hade två att skaffe under s.s. i gårdens parker
Nu kommer jag till en fråga som skulle besvarats

å fira arkiv. Somliga kammade hyppna med råpan
andra inte. I yngre jag nys beskriver gjorde man
det alltid då man där inte kunde se till det jämt
utan hyppna fick stå till man skulle sätta om dem
i rader till de var ätbara De putsades därför med
särskild omsorg o det gjordes också många överskenna
vid med till i biverstärna som var hyppna skulle
kallas för att man fräste vad som munnas. En hyppna om
var väl kammad o ansed sig inte in vatten vid regn
så som en slarvig sätt i okammad sådan
Vandkräpsorna kom helt naturligt allt mera in bruk
allt eftersom mekaniseringen fortskred o allt ar
den betydelse de hade för firmas som kvar då man
ej ens hugger bring sädesjätten i råper där utan lå-
ter skördemas kin i skördefristerna skota det hela,
det denna inte tar för ofta ligga kvar, på sin höjd
läter man en traktor dra en råpa gå över jätten o även de
minsta brukernas fält skördas så man sejer drätsel.

ö kan kanske ej ens en handräpsa ö kan man en år det en
gringarepsa med stältsädsprimar i - stegas musstik-
verkning ö man måste vara ganska gammal för att ha
något minne av hur det var för.

Det var en del när man mejade = "högg i från" som
ripar kom till användning ö då först redan hela
fältet var mejat ö "hog" på "ms" = skur = skärg ö då
var såg ö öste man "högg till" ö då tog man upp med
händerna.

Jag minns mycket väl från min barndom ö ung-
dom när de mindre brukarna kömmer på side-
rina ökras med handräpsa först redan stög larna
sitt ö så äter när de kört in sin grida med en spe-
cialgjord häna på två hjul med två häckor den
i rullböier som stegets till för att få plats med
något 10 tal hävar. Man tog då väl vara på varje
stäm ö plockade upp dem ö redan plockade husrens-
primorna av på de gordas stubbarna där de arbetat.

Förväning. Jag har redan nämnt hur såpon förvarades
 när de inte var i bruk. Stående mot en vägg eller
 hängande i ett par spikar den brukar alltid lodrätt
 i med huvudet uppåt. Detta för att de inte skulle
 slå sig i alltid mormbas, men Trämark arbetade i
 det fördolda med väl en krusa är tryckna på sin
 gamla fina Trämark ö den var ju också ett mycket
 ting än 7 ee kavelden i klaggen ö kanske just därför
 den sak av detta slag som varit svårast att reparera.
 Var man mera harklaren var man såsom på axeln an-
 nons i mera s. o. s. kommit till var man den i handen till
 i från arbetet att stäpa såsom efter sig ansögs för
 tvöden av tillförlitlighet i likviditet i det varhodes skrubber
 de och gjordes det aldrig. En kellen fick man lägga
 såpa på sig värdstätt den med pinnarna uppåt
 med risk för att någon kunde trampa i den, helst skulle
 man ställa den synlig vid kappan eller skyle den åtmin-
 stone mot en vägg ö alltid med huvudet uppåt.